ניפגש ביוני־יולי...

בסוד שיח

מאת שאול שיץ

ראש הממשלה, שמעון פרס עשה מאמצים ניכרים, כדי לרכוש את לבו של הציבור הדתי. ביום שני הסקרן הסרית ראש הממשלה את כל מערך האבטחה של השב"כ ויחידות נבחרות משוטרי ירושלים, הגיע לסעודת "בר מצווה" של בנו של הרב אודי לופיאנסקי, ס"מ ראש עיריית ירושלים (גדל התורה"). רבה של ירושלים, הגר"י קלעין שליט"א היה צריך לצעוד מרחק נכבד ברגל, כדי להימנע לחלוטין מ"לחץ" שברמת אשכול, משום שלא איפשרו לרכבו להגיע עד סמוך לאולם. כל אחד מהמוזמנים הרבים עבר בדיקה קפדנית, כולל בני המשפחה הקרובים ביותר. ביניהם השתתפו נהגה ראש הממשלה משיחות יקרי יקרות, של עודד "יום השישי", ישראל קנדור, שתגאי תדרי, מראשי מפ"י לשעבר, שלו מוהלכים טובים במיוחד בציבור הדתי. קנדור עצמו מכהיש את כל זה, אבל מקודמי פרס מוקיעים כי יש דברים בגו. פרס עמד לבקר גם בשמונה משפחות אבל "הרב מפולין", רבי יחזקן סופר שליט"א, הבר נשיאות מועצת גדולי התורה, אלא שבקיאי השמועה לא היו מסוגלים לעמוד בדרישות הבטחוניות של השב"כ והביקור לא יצא אל הפועל. לשם כך של פרס חשוב היה להדליק, כי הרבנים הנודעים שמיינמן, אלישיב וארדיכ שליט"א, פנו אליו בעניין פרויקט הבנייה במתחיתו צפון וכי זו היתה "הפגישה הראשונה אי־פעם" של אישים תורנים אלה עם ראש הממשלה. לאמור, במשתמע, ההנהגה הרוחנית של "הליטאים" לפחות, מכירה במנהיגותו. סיפור המסחב הזה הוא פשוט הרבה יותר. היום של הפרויקט במתחיתו צפון הוא יהודי בעל חסד, ש"קונה" קשות מבחינה כספית בגלל עיכוב תחילת הבנייה במתחיתו צפון, למרות הבטחות מפורשות שניתנו לו בעבר, והוא ביקש את גדולי התורה ב"ל, שיכתבו מכתב לשמעון פרס, מתוך תקוה שכך ניתן יהיה לעבור את המשוכה הזאת. "פוליטיקה" לא היתה פה. סובב ליהודי בהחלט כן. בלחצם של מקודמי פרס נבחר שמואל רבינוביץ כרב המקומות הקדושים. רבינוביץ עצמו הוא "משקל נגד" בציבור הדתי־הציוני הא בבחינת בזבוז תחמושת.

ובעוד הראש הממשלה מסתער על הקול הדתי מכל זוית אפשרית, הנה להלן סיכום דיון בוועדת השרים לגיור, שנערך לפני מספר ימים, ב־12.2.96.

בדיון השתתפו: עופרה פרידמן (נעמ"ת) "הרב" אורי רגב (נורדים) "הרב" אהוד בנדל (קונסרבטיבים) רבי יקיר (האגודה לזכויות האזרח) שר המשפטים, דוד ליבאי, שר הדתות, שמעון שטרית האחרים.

תוכן הדיון הזה לא ראוי אף בפתנים הזמנים או בכלל התקשורת האלקטרונית.

בדיון נכוז נציגי הרפורמים שמתנגדים לתיקיה עקשת בג"ץ, בעניין הגיור הרפורמי והקונסרבטיבי.

"ליבאי המציג בעיקרה פרידמן והקונסרבטיבים, לדחות את הבג"ץ, שאמור להיות נדון ב־14 באפריל לחודשים יוני־יולי (לאחר הבחירות) וכך במקום ש.ס. מרוכז בבג"ץ בעניין רישום 12 ילדים במוסמכים שגיירו גיור קונסרבטיבי כיהודים (שותפים ליצירתה נעמ"ת והקונסרבטיבים.

"ליבאי לפרידמן: בכל הנוגע למסקנות ועדת השרים, מודע אפריל הוא שעה קשה לעניינכם, בעוד שחודש יוני הוא "שעת רצון" לעניינכם, והאקלים הפוליטי יהיה נוח לתמוך בכם. קחו בחשבון שאם תעשו בג"ץ באפריל, יתכן שתאלצו את ועדת השרים לקבל הכרעה עוד פחם לכן, בניגוד לעניינכם.

"השר שטרית מעלה הצעה להתגבר על הבעייה שיוצר החוק, שקובע שהגיורים המתבצעים המוסמכים יהיו בני אותה דת, בכך שיתקן חוק האימוץ, כך שלא יהיו בני אותה דת, בכך שיתקן חוק האימוץ, כך שלא יתלו את האימוץ בהשלמת הגיור, אולם בנסיבות לגיור (למשל, כוונה להשלים את הגיור עד "בר המצווה"), כך יתבררו על מצוקת המשפחות המאמצות על־ידי מתן ארכת־זמן לאפשר השלמת גיור כהלכה. "עפרה פרידמן מתנגדת לכך.

"פרידמן והקונסרבטיבים: יש להבדיל את הסוגיה המיוחדת של ילדים מאומצים מהגישה הכללי והעקרוני של הכרה בגיור לא אורתודוכסי שניתן להתייחס לכך כאל עניין נקודתי. הבג"ץ ב־14 באפריל אינו נוגע בגישה המרכזי.

"ליבאי: זה לא מצומצם. מבחינת הרבנות הראשית יש בכך פתח מסוכן לעתיד".

עד כאן סיכום הדיון.

"אחז ליוני־יולי" מציע ליבאי, שאז תהיה "שעת רצון" לעניינכם ובינתיים מחזרים אחרי קולו של הרב לופיאנסקי, שנשבע לחבריו שכלל לא שלח הזמנה לשמעון פרס לבוא ל"בר מצווה".

בוועדת הדתן והבטחון של הכנסת, הסביר השבוע שמעון פרס ברציונלי רבה, כפי שהיינו אותו יוצאי הקרובים, כי אמירת "בוגר" והצגתו, את פרס, כמי שמכוון לחלק את ירושלים הן היינו הך. אפילו כתבי השמאל פרצו בצחוק.

השבוע בעוד שמעון פרס "נעלב" מהאשמות המוסתות נגדי בעניין ירושלים, הוכיח סגן ראש עיריית ירושלים, שמואל מאיר, כי "הכוחל המערבי" הוא הוא הגבול בהתיחנה של המשטלה הנוכחית.

עוד בקואליציה הקודמת, בהיות סדי קלק ראש העיר הכיר שמואל מאיר את "תוכנית האס־אל־עמר" יזן קיבלה את אישורה של מועצת העיר. התוכנית כוללת בניה לייהודים ולערבים כאחד. "ממשלת ישראל" – מאשים שמואל מאיר – "בניגוד לחוק, לא הביאה את התוכנית הזאת לאישור הוועדה המחוזית. חיים רמון רדפה עכשיו לדעות את הערבים, תוכנית ב"פרי־מריס" והוא מבקש להפריד בין מרכיבי התוכנית, לאשר את הבנייה לערבים ולא את בחלק היהודי".

גם "תוכנית בית אורות", שאושרה בעידיית ירושלים מונות כאבן שאין לה הסכין במשרד הפנים והשר אינו מאפשר ליישם אותה הלכה למעשה".

שר־הביטוי־הנשיכון, בנימין בן אליעזר מסביר, מעל כל במה, כי ירושלים היא מוחץ לכל ויכוח. הבה, תוכנית "שער מזרח" (600 יחידות דיור) שאמורה היתה לחבר ברצף שכונות יהודיות, את גוה־יעקב – מסגת זאב לגבעה הצרפתית, מעוכבת כרגע על־ידי הממשלה. הוסף לזה את הבנייה הבלתי הוקית במזרח ירושלים: 3000(!) יחידות דיור שאיש אינו נוקף אצבע נגדה והרי לך אוסף של "חשרות לכאורה" לגבי בטחונה של המשלה להמשיך הגרעין היהודי בירושלים השלימה.

700 "כוחות בטחון מוחזים" של הרשות הפלשתינאית והללו משליטים פרוד על האוכלוסיה הערבית המקומית ונוכחים דו־חשות מסודרים של האחרים.

לינוי־יולי כך מסתבר יש גם הכוח כלכלי, ויש לקוות כי מה שיהבהל להלן ייתברר, אבל החשש לאוארה קיים ועוד איך.

בני משפחה בריטית עתירית ממון, מתכננים להעלות את המשפחה לישראל. לשם כך הם ביקשו מהמנהיג הבריטי של הבנק השוויצרי הידוע י.ב.מס להעביר סכום כסף נכבד לאחד הבנקים הישראליים. במקרה נכח במנהיג הבריטי נציג בכיר של הבנק השוויצרי והוא ביקש לשכנע אותם, כי הם שוגים בכוונתם להעביר סכום כסף גדול לישראל.

לדברי נציג י.ב.מס: "יש לנו נייר עמדה מניחי שלנו ולפיו ישראל בתחילת יולי תהיה בבעייה גדולה. "להיפרתנו צפוי קיצוץ של 20 אחוז בתקציב סיוע החוץ של אה"ב, והקיצוץ הזה יחול גם על ישראל וגם על מצרים, לאמתי: כ־¾ מיליארד דולר יקצץ מסיוע החוץ של אה"ב לישראל.

"להיפרתנו, ממשלת גרסניה המשלמת סכום גלובאלי עבור פנסיונרים בישראל, הזכאים לכך, תחזל משיכה זו והיא תבקש שרשימה שמית של כל הזכאים וזק על־פיה היא תשלם להבא את מענק הפנסיה. לטענת י"ר.אס. בערך כחצי מיליארד מרק יירד מהתשלום הגרמני.

הבנק השוויצרי סבור, כי יילכו ויפתחו בספני הסבנציות היהודיות באה"ב. "הקהילות היהודיות בעידיפו את הצרכים הקהילתיים על־פני צרכיה של מדינת ישראל". אותו מקוד בכיר הזכיר שמתקיב המוקד שבו יפוג תוקפו של הערבויות האמריקניות וכסביבות חודש יולי יחולט אם לחדש אותן או לא.

מנהל איזורי של בנק "לאומי" בלונדון הזכיר לאוחה משפחה את הגידיון העצום במאזן המסחרי של ישראל ותמך בחלק מן החששות של הבנק השוויצרי. אגב, מחלקת המחקר של בנק "לאומי" סבורה, כי על ישראל לעשות פיזמות משמעותי בשקל שאם לא כן התעשייה הישראלית תקלע למצוקה קשה.

חיידת האומת להיאמר, כי שמעון פרס צובר נקודות לא מעטות בציבור הדתי. תחינה ההחלטות של הנהגה הרוחנית של יהדות התורה אשר תחיינה, רצוי וחשוב ל"סנגל" כל התחייבות בברגים חוקים, גם עבור ההימנעות מהצבעה על ראשות הממשלה. שכן, ביוני־ יולי תסבול צמרת העבודה מאובדן־זיכרון.

אתמול, יום חמישי, ב' אדר, חל יום החסתלקות של הקדוש, האדמו"ר הרביעי לשושלת גור, בעל ה"בית־ישראל", רבי ישראל אלטר זצוק"ל, בנו של האדמו"ר מגור בעל "אמרי אמת", רבי אברהם מרדכי אלטר זצוק"ל.

שוחחתי השבוע עם לא מעט חסידי גור וסתם יהודים מבינים, שהכירו מקרוב את האדמו"ר מגור זצוק"ל בעל "בית ישראל", וכולם חזרו באוזני על אותו "טקסט", שיש בו כדי להעיד על העוצמה האדירה שהיתה גלומה בו; על היותו "אדמו"ר טוטאלי", אם אפשר לומר כזאת. הוא היה אמנם רב, אבל הוא היה גם אבא לחסידיו. הוא היה מחנך, ומדריך ומכוון כל שריר של חסידות גור. הוא היה הכל בשביל כל אחד מחסידיו.

נכון, אנשי אולי לומר זאת כמעט על כל אדמו"ר, אלא שאצלו זה היה יותר נהרג, יותר מורגש, יותר בולט.

"אם היית משתתף בלוויה של ה"בית ישראל", אולי היית מבין מי ומה הוזה היה. זעקות השבר והיגון, ביטויי הצער והכאב על הסתלקותו, התרי־זו את כל היקום. כדבר הזה, צער כזה לא היה עד עצם היום הזה".

היה זה ה"בית־ישראל" שקומם כאן את הריאסות התורה והחסידות לאחר השואה האיומה. הוא לקח "עם שרידי חרב", "כלים" שבורים ורצוצים והפך אותם לממלכת חסידות מפוארת. השפעתו הרבה הרבה מעבר לחסידות גור. לא מעט "מזרחיסטים" התקרבו באזכותו לעולם החסידות, וחסידיו תפסו מקום של כבוד גם בכותל המזרח של הישיבות הליטואיות.

אם היה מי שסבור, כי לא ניתן יהיה להחזיר את עטרת היהדות לישנה לאחר עשון של כבשני אושוויץ, הנה בא ה"בית ישראל" זצוק"ל ובכוח מנהיגותו ואישיותו התורנית הכריזמטית, קיבץ את העדר התועה, החיה את העצמות היבשות ונתן תנופה אדירה לעולם החסידות כולו.

הסיפורים שיסופרו לחלן, מאירים רק קמצוץ מאישיותו רבת הפנים והחיוקף. כל הסיפורים הם "ירושלמי" ולכשאל המספר נמנענו מהזכרת שמו.

הרבי זצוק"ל אהב את העיר חיפה, תושביה, נופה ואקלימה (הכרמל והים). מידי שנה היה נופש בחיפה מאחרי חג השבועות ועד ערב סליחות. בשבת פרשת פנחס או בשבתות מיוחסות, היה עולה לירושלים ולאחר מכן

מקים עולה של תורה וחסידות

חוזר לדירתו בחיפה. בסביבות השעה 3־2 בלילה היה הרבי יוצא לטיול רגלי, לעתים את "החוף השקט" בחיפה. "בשעת־השיחים" נמנע מלילכת לים והיה מטייל בכרמל ובאזור אחוזה. באחד מלילות־שבת טיילנו ליד "גן האם". נעצרה לידנו מכונית והנהג באדיבות רבה שאל אותנו אולי אנחנו צריכים להגיע לאיזה מקום ונידב את מכוניתו. בעדינות הוסבר לו שהשבת היא בעיצומה והוא נסע לדרכו. "תראה איזה אנשים נחמדים" – אמר לדרכו. "תראה איזה אנשים נחמדים" – אמר הרבי – "הוא הרי אינו יודע, המסכן הזה בוקר ברחוב, אז הוא רוצה לעשות לו טובה...".

*

בטיול לילי אחר עברנו סמוך לביתו של עורך הדין החיפני הידוע, נפתלי לייפשיץ. השעה היתה שלוש וחצי לפנות בוקר ומביתו של עו"ד לייפשיץ בקע האור. סיפרתי לרבי, כי זו השעה שבה יושב עורך־הדין עם דיר פליקס מנקק ולומדים ביחד גמרא. תמה הרבי: "בחיפה!". בשלוש וחצי בבוקר שעורו בגמרא! אני מוכרח להכיר את היחידים הללו". לא היססתי אפילו להכיר את היחידים הללו. לא היססתי אפילו שנייה ודפקתי על דלת ביתו של לייפשיץ, למרות שעת הבוקר המל כך מוקדמת. הוא פתח לי מיד את הדלת ושאל בבהלה: מה קרה, מה קרה? השבתי לו כי לא קרה דבר, אלא שהרבי מגור מבתיו בחוץ ורוצה להכיר אותך. ערך לייפשיץ יצא החוצה והתרגשות רבה בירך את הרבי והוסיף בשם ומלכות: "ברוך אשר חלק מחוכמתו ליראיו...".

מאז שרר ידידות גדולה בינו לבין הרבי. כשראש הממשלה, מנ. שפירא ז"ל נפטר, עלה שמו של לייפשיץ כמועמד אפשרי לכהן כשר הפנים. היו אנו שיחות מפורשות בעניין זה והוא עלה לירושלים להתייעץ עם הרבי זצוק"ל. הוא ביקש להיכנס אל הרבי והמשמש בקודש שלא הכירו, הסביר לו, כי רק ב־5 אחה"צ אפשי יהיה להכנס. ביקש מר לייפשיץ מהגבאי, כי יאמר לרבי שלייפשיץ מחיפה היה כאן והלך לכיוכל המערבי. לאחר תפילה מנחה ופרקי תהלים ליד "הכותל" חזר מר לייפשיץ אל הרבי, שהתנצל על כך שהגבאי לא הכניסו כשבא בפעם הראשונה. מה הענין – שאל הרבי את אורחו וחלה הסביר, כי הציעו לו לכהן כשר הפנים. הלכתי אל "הכותל" והתייעצתי עם "הכותל המערבי" אם לקבל את ההצעה וקיבלתי החלטה שאשיב בשלילה ואיני מתכוון ל"לכתי" על הכהונה הזאת. לאחר דקות־דומיה אמר לו הרבי: "ההחלטה שהחלטת ללכת ל"כותל המערבי", זו ההחלטה החשובה ביותר שקיבלתה...

*

בעתון "הצפה" פורסם מאמר של הגר"ש גורן ז"ל, אז הרב הראשי לצה"ל, בעניין "הר הבית". במאמר צידד הגר"ש גורן בעלייה ל"הר". זמן קצר לאחר מכן, פירסם הרב מרדכי פוגלמן (הרב ואב"ד קריית מוצקין) מאמר השולל את עמדתו של הרב גורן. כעבור מספר ימים, התפרסם ב"הצפה" מכתב במדור "מכתבים למערכת", בחתימת מר אלחנן גורדון השולל את עמדתו של הרב פוגלמן ומחייב את פסיקתו של הרב גורן. לחתימה של אלחנן גורדון ב"הצפה" נוסף כם "תואר": "בא־כוח האדמו"ר מגור שליט"א". תוכן המכתב הזה הובא לידיעת הרבי וגם נאמר לו שהוא נכתב בהיסות משיבבוב שמו למחלוקת הזאת וקרא לאחד מעורכי "הצפה", כדי שיטפל בסיפור הזה. מה זה – שאל הרבי – משתמשים בשם שלו! אני צריך "עיסק" עם הרב גורן, עם הרב פוגלמן? מה, אני פוסקן כך הר חבית או הר חבית? ביקש הרבי לחפש מיד את הרב שילה רפאל ז"ל (שהיה מקורב מאד ל"חצר" גור) "שאביו "מאכער" ב"מזרחי", כדי שיסביירו להרב פוגלמן שלרבי מגור אין כל יד ורגל בענין הזה. בסמוך ל"שמחת תורה" באותה שנה הוסבר להרב פוגלמן (ומאמצו של הגרי"ש לאו שליט"א) בשם הרבי, כי יזו לא היתה כלל במכתב הזה. ואכן ב"הצפה", שוב במדור "מכתבים למערכת" פורסם מכתבו של הרב פוגלמן המבהיר, כי האדמו"ר מגור "לא נתן ואינו נותן כמו שיכול היה להתפרש מהחתימה שם הכותב, יפוי כוח לשום איש לפרסם בשמו חוות־דעת בפסקי הלכות והוראות, להלכה למעשה. בירור קצר העלה, כי גם בפקרה הזה התבחר הקיצוני" בדפוס פה ל"מרקחת" הזאת, כי אותו אלחנן גורדון ז"ל כתב את שמו בעצרו, בתחילת המכתב וחסיף אין כתובתו: רח' האדמו"ר מגור בני־ברק. הדפס בדפוס משום מה קרא את ראשי התיבות ר"מ כאילו הן אותיות ב"כ והחליט שהכותב הוא לא אחר מאשר בא־כוחו של האדמו"ר מגור.

*

בתשל"א חלה הרבי ונזקק לניתוח בטעיו. הוא נותח בבית־חולים "אלישע" בחיפה בידי פרופ' חיים אהרלך (נפטר לפני כשלושה חודשים). בין הרופאים שטיפלו ברבי היה פרופ' שמואל איידלמן. בתשל"ח הכניס פרופ' איידלמן את

בנו בעול המצוות ושלח הזמנה לאדמו"ר מגור להשתתף בשמחתו. בהזמנה נאמר: בננו רונן יגיע למצות בשבת פרשת ואתחנן. העלייה לתורה בבית הכנסת של הוטכניון. האדמו"ר הציע את ההזמנה לאחד ממקוריבו ושאל אותו: "בו, מה דעתך והוסיף: אני לא נוטרי קרתא ואני לא קנאי. אם רופא נוסע בשבת לבית חולים זה ודאי עניין של פיקוח־נפש הדוחה שבת וכשאיידלמן נוסע לבית חולים בשבת אין לי טענות. אבל, הוא גר במרכז הכרמל והעלייה לתורה בטכניון אין ילד שעולה לתורה צריך לנסוע בשבת? אני לא מוכן לקבל את זה ולא לעבור על זה לסדר חיום, ואם אתה מתביש לדבר עם איידלמן על כך, אז אמצא את הדרך להודיע לו..." נסע "המקורב" לפרופ' איידלמן חביתה, המתין לביתו שסיים את הטיפול ב"פציינטים" שהגיעו לביתו ואז סיפר לפרופ' עד כמה הרבי נסער מכך שהבן יעלה לתורה כמחלל שבת. הבטיח הפרופ': "תרגיע את הרבי שיהיה בסדר...". למחרת בבוקר טילפנה רעיתו של הפרופ', חיה, למקוריבו של הרבי והטיחה בו: היום "שמואליק" יהרוג את כל החולים. הוא פשוט לא ישן כל הלילה והוא חולך לבטל את תגיגת בר המצוות... בסופו של דבר "השמחה" התקיימה. הפרופ' שכר דירות ב"קאמפוסט", הזמין "קיטרינג" כשר לכמה מאות אורחים ומחוסנים ובנקשו שלא לחלל את השבת בגלל האירוע הזה, תוך הבטחות דיור לכל דורש. (רונן חזר בתשובה ובהיותו מיום של הסיירת ב"גולני" נפל במלחמת של"ג).

*

אישיות יזועה באגיי חלכה לעולמה. המדובר בניצול שואה, חסיד גור מושבע. זמן קצר לאחר פטירתו חלם בן חלום ובו ראה את אביו השואל אותו: מה לך שן, אני מחכה לך בבית המדרש (של גור). התעורר הבן בבהלה חכך בדעתו מה לעשות והחליט לקום וללכת לבית המדרש. בפינת רחוב מלאכי (ירושלים) באמצע הלילה, עמד הרבי מגור ומשהבחין בבן קרא לו ואמר לו בערך כך: עכשיו אתה באז אבוך חיכה לך בבית המדרש עד עכשיו, לא באת אז הוא הסתלק...

*

הרבי זצוק"ל לא נטש את חסידיו לא בעלמא הזיין ולא בהיותם בעלמא דשקוט. עתיים קרובות ללא כל קשר ל"יום השנה" היה נכנס לבתי העלמין בחיפה "ירושלים ובנבי ברק, ניגש לקברים שבו היו טמונים חסידיו, מעתיב לידם ומתפלל לעילוי נשמתם.